

Ανόρθωση εγκαταλειμμένων δασολίβαδων

Ανανέωση του παρελθόντος για το μέλλον

www.agforward.eu

Γιατί ανόρθωση των εγκαταλειμμένων δασολίβαδων;

Τα δασολίβαδα υψηλής φυσικής και πολιτισμικής αξίας (HNCV) υπάρχουν στην Ουγγαρία εδώ και χιλιάδες χρόνια. Επί του παρόντος, καταγράφονται 33.318 εκτάρια HNCV δασολίβαδων στην Ουγγαρία: 28% είναι στις προστατευόμενες περιοχές και 60 % σε περιοχές Natura 2000 της Ε.Ε.

Στη δεκαετία του 1950, το 88 % της παραγωγικής γης ήταν δασολίβαδα. Σήμερα, πολλά HNCV δασολίβαδα είναι πλέον δασωμένα με πυκνή βλάστηση από θάμνους και δένδρα, προκαλώντας σοβαρά προβλήματα στους ιδιοκτήτες τους.

Η ανόρθωση των εγκαταλειμμένων δασολίβαδων είναι ένα κρίσιμο ζήτημα για την ανάπτυξη της φυσικής και της πολιτισμικής αξίας της αγροτικής υπαίθρου, καθώς και για την οικονομικότητα της κτηνοτροφίας. Αν τέτοιες περιοχές εγκαταλειφθούν, μπορεί να καταχωρηθούν ως δασικές εκτάσεις και στη συνέχεια να απαγορευτεί η δασολιβαδική τους δραστηριότητα (βόσκηση και/ή κοπή των ξυλιδιών ειδών).

Κλειστοί και αγκαθωτοί θάμνοι σε εγκαταλειμμένο τμήμα των δασολίβαδων Αναφ. Varga et al. 2016

Τα μεγάλα, διάσπαρτα δένδρα είναι ξανά ορατά μετά την κοπή των θάμνων και την ανόρθωση των λιβαδιών (Dörgicse, Hungary). Αναφ.: Varga et al. 2016

Πώς μπορεί να ανανεωθεί ένα εγκαταλειμμένο δασολίβαδο;

Αξιολόγηση κατάστασης

Δεν είναι δυνατή η εφαρμογή του ίδιου πρότυπου διαχείρισης για όλους τους τύπους δασολίβαδων. Πριν ξεκινήσει η αναγέννηση, είναι σημαντικό να γίνει κατανοητή η ιστορία της διαχείρισης της γης και να αποκτηθεί σωστή γνώση των τοπικών περιβαλλοντικών και κλιματικών συνθηκών.

Απομάκρυνση θάμνων

Η δημιουργία ενός λιβαδιού σε θαμνώνα με υπερυψωμένα είδη αρχίζει με την απομάκρυνση των θάμνων. Αυτό μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους: θάμνοι χαμηλότεροι από 3 μέτρα μπορούν να απομακρυνθούν με τη χρήση ενός ισχυρού καταστροφέα, ενώ οι μεγαλύτεροι σε ηλικία και ύψος θάμνοι μπορούν να αφαιρεθούν καλύτερα με το χέρι. Οι κομμένοι θάμνοι πρέπει να απομακρυνθούν από την περιοχή, διαφορετικά η πτώδης βλάστηση θα αρχίσει να αποσυντίθεται από κάτω, πράγμα το οποίο θα οδηγήσει στην εισβολή ζιζανίων αργότερα. Μετά το καθάρισμα και πριν επιτραπεί η βόσκηση των ζώων στο λιβάδι, είναι απαραίτητη η κοπή με καταστροφέα καθώς τα εναπομείναντα πρέμνα μπορούν να προκαλέσουν τραυματισμούς στα ζώα. Σε σημεία που οι θάμνοι δεν είναι πολύ πυκνοί, μία εξυγιαντική κοπή (με περιστροφέα) μπορεί να είναι επαρκής. Μετά την απομάκρυνση των θάμνων, η βόσκηση θα πρέπει να αρχίσει καλύτερα με βοοειδή και αίγες, τα οποία μπορούν να ελέγξουν του θάμνους καλύτερα και είναι λιγότερο επιρρεπή σε τραυματισμούς σε σχέση με τα πρόβατα.

Τα άγρια σπρωφοφόρα δένδρα (π.χ. αχλαδιά, μηλιά, κερασιά) αποτελούν σημαντικούς πόρους που συνήθως συναντώνται σε παραδοσιακά λιβάδια. Εκτός από τη σκιά τους, παρέχουν επίσης βοσκήσιμη ύλη και τροφή στα αγροτικά ζώα και στους ανθρώπους.

Επιλέγοντας και αφήνοντας δένδρα και θάμνους

Ένα δασολίβαδο αποτελείται από τρεις δομικές μονάδες:

1. Ανοιχτό πάρκο (5-40% κάλυψη κόμης)
2. Μικρές συνδενδρίες που αφήνονται για προστασία/καταφύγιο (40-100% κάλυψη κόμης)
3. Ποολίβαδο (μέγιστη κάλυψη κόμης 5%)

Η διατήρηση ενός θαμνώνα ανέπαφου στο 2-10% της περιοχής παρέχει προστασία στα νεαρά δένδρα και αυξάνει τη βιοποικιλότητα.

Πλεονεκτήματα

Η απομάκρυνση των θάμνων παρέχει τη δυνατότητα βόσκησης νέων εκτάσεων και τη διατήρηση των δασολίβαδων για μεγαλύτερες περιόδους.

- Η απομάκρυνση των θάμνων απαιτεί πολύ χειρωνακτική εργασία, χρόνο και χρήματα από τους γεωργούς, αλλά με την πάροδο του χρόνου, εξοικονομούν στο κόστος ζωοτροφών και της επιτήρησης των ζώων.
- Η υποβολή αιτήσεων για επιδοτήσεις είναι επί του παρόντος δυνατή.

Οι υλοτομημένοι θάμνοι μπορούν να πωληθούν για καύσιμη ύλη Αναφ.: Varga et al. 2016

Διάσπαρτα άγρια σπυροφόρα δένδρα (αχλαδιά και μηλιά) σε ανανεωμένα και καθαρισμένα δασολίβαδα (Váczakó-farm, Dudar, Hungary) Αναφ.: Varga et al. 2016

Anna VARGA

varga.anna@gmail.com

University of Sopron KKK, Sopron, Bajcsy-Zs. u. 4, MTA Centre for Ecological Research, Vácrátót, Alkotmány u. 2-4, Hungary
www.agforward.eu

Νοέμβριος 2017

Το παρόν φυλλάδιο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου AGFORWARD. Ενώ ο συντάκτης έχει επεξεργαστεί τις καλύτερες διαθέσιμες πληροφορίες, ούτε ο συντάκτης ούτε η ΕΕ είναι σε κάθε περίπτωση υπεύθυνη για τυχόν απώλεια, ζημία ή τραυματισμό που μπορεί να προκληθεί άμεσα ή έμμεσα σε σχέση με την έκθεση.

Οι πυκνές συνδενδρίες στα δασολίβαδα είναι σημαντικά, όχι μόνο για την καλή διαβίωση των αγροτικών ζώων αλλά και για τη βιοποικιλότητα. Αναφ.: Varga et al. 2016

Έμπνευση από εμπειρίες αγροτών

Ο Tibor Nagy και η οικογένειά του αγόρασαν ένα εγκαταλελειμμένο αγρόκτημα στο Bakonyregion το 2007. Προηγουμένως, η γη διαχειριζόταν ως ένα κοινόχρηστο δασολίβαδο (Pénzesgyőr αρχαίο δασολίβαδο) και ως δασοκτήματα με μικρές βοσκόμενες εκτάσεις, δάση και καλλιέργειες (Túzkövesbörc Farm). Οι νέοι ιδιοκτήτες ανόρθωσαν αυτή την περιοχή για να αναπτύξουν και να διατηρήσουν ένα δασολιβαδικό σύστημα υψηλής φυσικής και πολιτισμικής αξίας.

Συγκρίνοντας τα βοτανικά δεδομένα από τη στιγμή που η περιοχή εγκαταλείφθηκε με τα πρόσφατα στοιχεία φαίνεται, ότι το ποσοστό των προστατευόμενων ειδών έχει αυξηθεί. Τα αποτελέσματα δείχνουν επίσης τη σημασία της ποικιλίας των μεθόδων απομάκρυνσης των θάμνων. Τα στοιχεία βοτανικής και διαχείρισης υποδεικνύουν σημαντικά διαφορετικά δασολιβαδικά ενδιαίτηματα. Η αραίωση πρέπει να είναι βαθμιαία και τμηματική προκειμένου να διατηρηθεί μία διαβάθμιση στη συγκόμωση από 0-100%. Ένα αναπτυσσόμενο, υψηλής αξίας, αγροδασικό σύστημα χρειάζεται χρόνο να προσαρμοστεί σε ένα νέο περιβάλλον, το οποίο παρέχει περισσότερο ανοιχτό χώρο κι φως. Τα νεαρά δένδρα, επίσης, χρειάζονται πολύ χρόνο για να αναπτυχθούν.

Όλα αυτά υπογραμμίζουν τη σημασία των αγροδασικών συστημάτων που έχουν απομείνει, ειδικά εκείνων που είναι κατά ένα μέρος ή πλήρως εγκαταλελειμμένα.

Περισσότερες πληροφορίες

Molnár Zs, Kis J, Vadász Cs, Papp L, Sándor I, Béres S, Sinka G, Varga A (2016). Common and conflicting objectives and practices of herders and nature conservation managers: the need for the 'conservation herder'. *Ecosystem Health and Sustainability* 2(4): <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ehs2.1215/full>

Varga A, Ódor P, Molnár Zs, Bölöni, J (2015). The history and natural regeneration of a secondary oak-beech woodland on a former wood-pasture in Hungary *Acta Societatis Botanicorum Poloniae* 84(2): 215–225

Varga A, Molnár Zs, Biró M, Demeter L, Gellény K, Miókovich E, Molnár Á, Molnár K, Ujházy N, Ulicsni V, Babai D (2016). Changing year-round habitat use of extensively grazing cattle, sheep and pigs in East-Central Europe between 1940 and 2014: Consequences for conservation and policy. *Agriculture Ecosystems & Environment* 234:142–153

Βίντεο

Gastronomy and knowledge transfers of the Hungarian δασολίβαδους: Gasztróangyalfáslegelők: <https://www.youtube.com/watch?v=OVeBEYc3tdk>

Ancient δασολίβαδους in education: <https://www.youtube.com/watch?v=tC6bgY6w0mM>

Traditional ecological knowledge of the Hungarian herders: <https://www.youtube.com/watch?v=dj5iLAuWojg&t=1135s>

Facebook page and further information about Hungarian δασολίβαδους: www.facebook.com/faslegeloerdo